

การพัฒนาสื่อพื้นบ้านเผยแพร่สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ แนวอีสานสำหรับเด็กวัยเรียน

Developing Local Media Distribution of Isan Style "The Ten Commandments of Health" for School Children

พรรณณี บัญชรหัตถกิจ (Pannee Banchonhattakit)*

จุฬารณีย์ โสตะ (Chulaporn Sota)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อผลิตสื่อวีดิทัศน์ และสื่อเทปเสียง โดยใช้สื่อพื้นบ้านประเภทหมอลำและเพลงลูกทุ่งในการเผยแพร่สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการให้กับเด็กวัยเรียน และเปรียบเทียบการรับรู้และการตั้งใจใฝ่พฤติกรรมเรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการระหว่างกลุ่มทดลองสองกลุ่ม ระหว่างก่อนทดลองกับหลังทดลอง และเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มทดลองละ 153 คน กลุ่มทดลองที่ 1 ให้ชมสื่อวีดิทัศน์ 15 นาที กลุ่มทดลองที่ 2 ให้ฟังสื่อเทปเสียง 10 นาที เครื่องมือในการวิจัย คือ สื่อวีดิทัศน์ สื่อเทปเสียง แบบสอบถามความรับรู้และการตั้งใจใฝ่พฤติกรรมเรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ มีการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลองทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบความแตกต่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ขึ้นไป ใช้สถิติวิเคราะห์ภายในกลุ่มด้วย Pairs t-test วิเคราะห์ระหว่างกลุ่มด้วย t-test ผลการวิจัยพบว่าสื่อวีดิทัศน์และสื่อเทปเสียง สื่อแต่ละประเภทที่ผลิตขึ้นใช้เผยแพร่สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการสำหรับเด็กวัยเรียนได้ดีทั้งสองประเภท กล่าวคือ ภายหลังจากทดลองใช้สื่อทั้งสองประเภท กลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่มมีการรับรู้และการตั้งใจใฝ่พฤติกรรมเรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ ดีกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) แต่ถ้านำสื่อสองประเภทมาเปรียบเทียบกัน ภายหลังจากทดลอง พบว่าการรับรู้และการตั้งใจใฝ่พฤติกรรมไม่แตกต่างกัน แสดงว่า สื่อวีดิทัศน์เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ เพิ่มการรับรู้และการตั้งใจใฝ่พฤติกรรมได้ไม่ดีกว่า สื่อเทปเสียง

Abstract

The purpose of this research was to produce video tapes and cassette tapes called "The Ten Commandments of Health" for distribution to school children through local media. We also hope to compare perception and intention within groups and between groups. The first group will watch a 15 minute video tape whereas the second group will listen to a 10 minute cassette tape. The selected population sample is random 153 people in each experimental group. The groups were organized by purposive sampling. The research instruments were a video tape, a cassette tape and a self administered questionnaire. Data were collected both before and after the experiment. The data were analysed by SPSS computer program with Windows Version 9. The analysis for percentage, arithmetic means, standard deviation and test for differential significance by pairs t-test and t-test. The results show that the video tapes and cassette tapes called "The Ten Commandments of Health" through the local media increased perception and intention of school children. A comparison within both groups found that post-test had the perception and intention of "The Ten Commandments of Health" higher than pre-test were significantly level (0.01 p-value). On the other hand, a comparison between the groups after the experiment show that there was no significant difference. This research indicates that the video tapes of "The Ten Commandments of Health" can be used to increase perception and intention as much as the cassette tapes.

คำสำคัญ: สื่อพื้นบ้าน, สุขบัญญัติแห่งชาติ, เด็กวัยเรียน

Keywords: Local Media, The Commandments of Health, School Children

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาสุศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาสุศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

สื่อพื้นบ้านซึ่งมีอิทธิพลต่อการจูงใจประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอย่างยิ่ง คือ หมอลำและเพลงลูกทุ่ง จากการเผยแพร่ความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพ โดยการฟังเทปเพลงสื่อพื้นบ้านทางหอกระจายข่าวของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ เขต 6 พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ชอบทั้งเพลงลูกทุ่งและหมอลำ ร้อยละ 62.9 (สนั่น, 2540) การนำปัจจัยพื้นฐานในเรื่องสุขภาพคือ “สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ” โดยการสอดแทรกเข้าไปในคำร้องของหมอลำและเพลงลูกทุ่ง จะมีผลต่อการรับรู้และการตั้งใจใฝ่พฤติกรรมที่จะสร้างเสริมพฤติกรรมสุขภาพของเด็กวัยเรียนและครอบครัวได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เพราะสื่อพื้นบ้านสามารถเข้าถึงชุมชนได้ทุกเพศ ทุกวัยและทุกสถานการณํ์ หมอลำจัดเป็นสื่อพื้นบ้านที่เหมาะสมกับภูมิภาคอีสานมากที่สุด สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ดีและหาง่ายในท้องถิ่น (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2535) ดังนั้นการนำสื่อพื้นบ้านประเภทหมอลำและเพลงลูกทุ่งให้เข้าถึงชาวอีสานในรูปแบบของสื่อวีดิทัศน์และสื่อเทปเสียง จะสามารถเผยแพร่สุขบัญญัติแห่งชาติได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงจิตใจของชาวอีสาน โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนและเด็กวัยเรียนได้เป็นอย่างดี

สุขบัญญัติ คือ ข้อกำหนดที่เด็กและเยาวชน ตลอดจนประชาชนทั่วไปพึงปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นสุขนิสัยเพื่อให้มีสุขภาพดี ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ (กองสุขศึกษา, 2541) ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน มีดังต่อไปนี้

1. ดูแลรักษาร่างกายและของใช้ให้สะอาด
2. รักษาฟันให้แข็งแรง และแปรงฟันทุกวันอย่างถูกต้อง
3. ล้างมือให้สะอาดก่อนกินอาหารและหลังขับถ่าย
4. กินอาหารสุก สะอาด ปราศจากสารอันตราย และหลีกเลี่ยงอาหารรสจัด สดุดฉาด
5. งดบุหรี่ สุรา สารเสพติด การพนัน และการสำส่อนทางเพศ
6. สร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้อบอุ่น

7. ป้องกันอุบัติเหตุด้วยความไม่ประมาท
  8. ออกกำลังกายสม่ำเสมอ และตรวจสุขภาพประจำปี
  9. ทำจิตใจให้ร่าเริงแจ่มใสอยู่เสมอ
  10. มีสำนึกต่อส่วนรวม ร่วมสร้างสรรค์สังคม
- จากสถานการณ์และแนวโน้มสาธารณสุขในกลุ่มเด็กวัยเรียนในด้านสุขวิทยาส่วนบุคคล พบว่าเด็กวัยเรียนมีปัญหาฟันผุ ร้อยละ 47.3 โรคเหงือก ร้อยละ 75 โรคเหา ร้อยละ 16.5 นอกจากนี้ยังเป็นโรคที่เกี่ยวกับการขาดสุขวิทยาส่วนบุคคลอีกหลายประการ เช่น หิด กลาก เกลิ้น พุพอง เป็นต้นนอกจากนี้ยังพบว่าเด็กวัยเรียนมีภาวะการเจริญเติบโตยังไม่ได้เกณฑ์มาตรฐาน ร้อยละ 12 จากการสำรวจของกรมอนามัย ปี 2538 พบว่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าเด็กอายุ 6-14 ปี มีภาวะทุพโภชนาการ ร้อยละ 37.6 ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดสารอาหาร เช่น ขาดโปรตีนและพลังงาน และจากการสำรวจของกองโภชนาการ ปี 2541 พบว่านักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีภาวะขาดสารไอโอดีน 32.9 ต่อพัน (สมิตร และคณะ, 2543) นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กวัยเรียน เป็นโรคโลหิตจางจากการขาดธาตุเหล็ก ร้อยละ 12.9 และการขาดสารแคลเซียม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบสำคัญต่อการเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย โดยเฉพาะในวัย 12-18 ปี อัตราเฉลี่ยความสูงของชายไทย ในปัจจุบันเพียง 165.4 เซนติเมตร และหญิง 154.4 เซนติเมตร สำนักส่งเสริมสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุขมีเป้าหมายไว้ในปี 2543 ชายไทยควรมีความสูงเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 169.6 เซนติเมตร และหญิงไทย 157.7 เซนติเมตร นอกจากนี้พฤติกรรมบริโภคที่ไม่ถูกต้อง มีผลทำให้มีภาวะโภชนาการเกิน ร้อยละ 14 การรับประทานอาหารที่ไม่ถูกสุขลักษณะ อาหารสุก ๆ ดิบ ๆ อาหารที่ใส่สารปรุงแต่ง อาหารที่ปนเปื้อนเชื้อโรคและสารพิษ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวควรได้รับการปรับเปลี่ยนไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยการปลูกฝังสร้างเสริมสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการให้กับเด็กวัยเรียน ให้มีแนวทางปฏิบัติในการดูแลสุขภาพตนเอง ครอบครัว และชุมชน

การใช้สื่อพื้นบ้าน โดยเฉพาะการแสดงหมอลำ และเพลงลูกทุ่ง อันเป็นสื่อใกล้ตัวของเด็กวัยเรียนและเยาวชนในชุมชนอีสาน โดยผ่านสื่อวีดิทัศน์และสื่อเทปเสียง จะเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กวัยเรียน เกิดการเรียนรู้จากการรับรู้ทางสายตา ถึงร้อยละ 75 และการได้ยินอีก ร้อยละ 13 ดังนั้น สื่อที่มีประสิทธิภาพ จะมีบทบาทในการโน้มน้าวจิตใจหรือชักจูง (จินตวดี และคณะ, 2532) นอกจากนี้ พิลาศ (2535) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาทักษะโดยใช้วีดิทัศน์เป็นสื่อการสอน พบว่า ต่อมาปี 2536 พบว่า สื่อวีดิทัศน์ให้ความรู้ดีกว่าสื่อบุคคล สื่อที่เหมาะสมในการได้รับข้อมูลข่าวสารทางสาธารณสุขของชุมชนแออัดในเขตเมืองจังหวัดนครราชสีมา คือ โทรทัศน์ และวีดีโอร้อยละ 50 (ธีรวัฒน์ และคณะ, 2536) ในปี 2538-2539 ได้ศึกษาพบว่า มีหน่วยงานที่ผลิตสื่อเทปหมอลำเพื่อใช้ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในงานสาธารณสุขมูลฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ 4 แห่ง คือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (สสจ.) ร้อยเอ็ด สสจ.หนองบัวลำภู สสจ.สุรินทร์ และศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 6 ขอนแก่น (ขวัญชัย หมั่นคำ, 2542)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย มีดังนี้

- 1) เพื่อผลิตสื่อวีดิทัศน์ โดยใช้สื่อพื้นบ้าน ประเภทหมอลำและเพลงลูกทุ่งในการเผยแพร่สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการให้กับเด็กวัยเรียน
- 2) เพื่อผลิตสื่อเทปเสียง โดยใช้สื่อพื้นบ้าน ประเภทหมอลำและเพลงลูกทุ่งในการเผยแพร่สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการให้กับเด็กวัยเรียน
- 3) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ ระหว่างก่อนทดลอง กับหลังทดลองของกลุ่มทดลองที่มีการใช้สื่อวีดิทัศน์
- 4) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการตั้งใจ ใฝ่พฤติกรรม เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ ระหว่างก่อนทดลองกับหลังทดลองของกลุ่มทดลองที่มีการใช้สื่อวีดิทัศน์
- 5) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการระหว่างก่อนทดลอง กับหลังทดลองของกลุ่มทดลองที่มีการใช้สื่อเทปเสียง

6) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการตั้งใจ ใฝ่พฤติกรรม เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ ระหว่างก่อนทดลองกับหลังทดลองของกลุ่มทดลองที่มีการใช้สื่อเทปเสียง

7) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ ระหว่างกลุ่มทดลองที่มีการใช้สื่อวีดิทัศน์ กับกลุ่มทดลองที่มีการใช้สื่อเทปเสียง

8) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการตั้งใจ ใฝ่พฤติกรรม เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ ระหว่างกลุ่มทดลองที่มีการใช้สื่อวีดิทัศน์ กับกลุ่มทดลองที่มีการใช้สื่อเทปเสียง

สมมุติฐานการวิจัย คือ

- 1) กลุ่มทดลองที่มีการใช้สื่อวีดิทัศน์ หลัง การทดลองจะมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ สูงกว่าก่อนทดลอง
- 2) กลุ่มทดลองที่มีการใช้สื่อวีดิทัศน์ หลัง การทดลองจะมีคะแนนเฉลี่ยการตั้งใจใฝ่พฤติกรรม เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ สูงกว่าก่อนทดลอง
- 3) กลุ่มทดลองที่มีการใช้สื่อเทปเสียง หลัง การทดลองจะมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ สูงกว่าก่อนทดลอง
- 4) กลุ่มทดลองที่มีการใช้สื่อเทปเสียง หลัง การทดลองจะมีคะแนนเฉลี่ยการตั้งใจใฝ่พฤติกรรม เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ สูงกว่าก่อนทดลอง
- 5) กลุ่มทดลองที่มีการใช้สื่อวีดิทัศน์กับ กลุ่มทดลองที่มีการใช้สื่อเทปเสียง หลังทดลองคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ แตกต่างกัน
- 6) กลุ่มทดลองที่มีการใช้สื่อวีดิทัศน์ กับ กลุ่มทดลองที่มีการใช้สื่อเทปเสียง หลังทดลองคะแนนเฉลี่ยการตั้งใจใฝ่พฤติกรรม เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ แตกต่างกัน

วิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) เพื่อพัฒนาสื่อพื้นบ้านในการเผยแพร่สุขบัญญัติแห่งชาติแนวอีสาน สำหรับเด็กวัยเรียน กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มี 306 คน เป็นกลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 153 คน กลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 153 คน กลุ่มทดลองแต่ละกลุ่มอยู่คนละโรงเรียน คัดเลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) อย่างมีหลักเกณฑ์ กลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กวัยเรียนระดับชั้น ป.5 และ ป.6 มีการเก็บข้อมูลก่อนทดลองทั้งสองกลุ่ม แล้วกลุ่มทดลองที่ 1 ให้ชมวีดิทัศน์ นาน 15 นาที กลุ่มทดลองที่ 2 ให้ฟังเทปเพลง 10 นาที หลังทดลองให้ทั้งสองกลุ่มทำแบบสอบถามหลังเรียนอีกครั้งหนึ่ง และกลุ่มที่ 1 ทำแบบประเมินสื่อวีดิทัศน์หลังเรียน กลุ่มทดลองที่ 2 ทำแบบประเมินสื่อเทปเพลงหลังเรียน

เครื่องมือในการวิจัย

1) เครื่องมือในการทดลอง คือ สื่อวีดิทัศน์ และสื่อเทปเสียง ที่มีเสียงประกอบโดยใช้ทำนองหมอลำ และเพลงลูกทุ่ง เนื้อร้องสอดแทรกเรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ เช่นเดียวกันทั้งสองประเภท

2) เครื่องมือในการเก็บข้อมูล มี 3 แบบ คือ แบบสอบถาม เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน การรับรู้เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ และการตั้งใจใฝ่พฤติกรรม เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ แบบประเมินผลการชมวีดิทัศน์ เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ และแบบประเมินผลการฟังเทปเพลง เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาประสิทธิภาพของแบบสอบถาม การรับรู้และการตั้งใจใฝ่พฤติกรรม เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ โดยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญ และค่าความเที่ยง (Reliability) ตามสูตรของครอนบาช ได้ค่าความเที่ยงของการรับรู้เท่ากับ 0.82 และค่าความเที่ยงของ

ความตั้งใจใฝ่พฤติกรรมเท่ากับ 0.80

2. การหาประสิทธิภาพของสื่อวีดิทัศน์ และสื่อเทปเสียง ใช้การคำนวณค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) เกณฑ์ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปถือว่าสื่อมีประสิทธิภาพ (พรรณ์, 2543) จากการทดสอบภาคสนาม พบว่า สื่อวีดิทัศน์ มีค่าประสิทธิผล เท่ากับ 0.75 สื่อเทปเสียง มีค่าประสิทธิผลเท่ากับ 0.73

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Science) Version 9 ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าความแตกต่างทางสถิติของการวิจัยครั้งนี้ กำหนดให้ค่า $P=0.05$ ขึ้นไป ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (95% CI) เป็นเกณฑ์ในการเปรียบเทียบ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ การทดสอบนัยสำคัญของความแตกต่าง ระหว่างกลุ่มด้วยการทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแตกต่างภายในกลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ทีละคู่ (Pairs t-test)

ผลการวิจัย

1. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้และการตั้งใจใฝ่พฤติกรรม เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ ระหว่างก่อนทดลองและหลังทดลองของกลุ่มทดลองแต่ละกลุ่ม (Pair t-test) พบว่า คะแนนเฉลี่ยการรับรู้และการตั้งใจใฝ่พฤติกรรม เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ทั้งก่อนและหลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อ 1, 2, 3 และข้อ 4 แสดงว่านักเรียนกลุ่มที่ได้ชมสื่อวีดิทัศน์ และกลุ่มที่ได้ฟังเทปเสียง มีการรับรู้และการตั้งใจใฝ่พฤติกรรม เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ดูตารางที่ 1 และตารางที่ 2)

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้และการตั้งใจใฝ่พฤติกรรม เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 ก่อนทดลอง พบว่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้และการตั้งใจใฝ่พฤติกรรม ก่อนทดลองระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 ไม่แตกต่างกัน แสดงว่า

ก่อนทดลองพื้นฐานการรับรู้ของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน ส่วนหลังทดลอง พบว่า คะแนนเฉลี่ยการรับรู้และการตั้งใจใฝ่พฤติกรรม หลังทดลองระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 5 และ ข้อ 6 แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า หลังการทดลองคะแนนเฉลี่ยการรับรู้และคะแนนเฉลี่ยของการตั้งใจใฝ่พฤติกรรมของทั้งสองกลุ่มสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนทดลองทั้งสองกลุ่ม (ดูตารางที่ 3 และตารางที่ 4)

3. การประเมินผลการการใช้สื่อวีดิทัศน์ เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการของกลุ่มทดลองที่ 1 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่สื่อวีดิทัศน์มีความเหมาะสมดีมากในทุกด้าน คือ ความคมชัดของภาพ สี สัน ความสัมพันธ์ของภาพกับเพลงประกอบ การสื่อความหมายของภาพ ตัวอักษรซ้อนภาพ การลำดับเนื้อเรื่อง เนื้อร้องและทำนองของเพลงลูกทุ่งและหมอลำ การเร้าความสนใจ ระยะเวลาในการฉาย ตลอดจนการรับรู้และการตั้งใจจะทำพฤติกรรมตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ เพิ่มขึ้น และเหมาะสำหรับการเผยแพร่สำหรับเด็กวัยเรียน (ดูตารางที่ 5) แสดงว่าสื่อวีดิทัศน์มีคุณภาพสำหรับการเผยแพร่สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการสำหรับเด็กวัยเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้

4. การประเมินผลการการใช้สื่อเทปเสียง เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ ของกลุ่มทดลองที่ 2 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่สื่อเทปเสียงมีความเหมาะสมดีมากในทุกด้านคือ เนื้อร้องและทำนองของเพลงลูกทุ่งและหมอลำ การเร้าความสนใจของเพลง ระยะเวลาในการฟัง ตลอดจนการรับรู้และการตั้งใจจะทำพฤติกรรมตามสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ เพิ่มขึ้นและเหมาะสำหรับการเผยแพร่สำหรับเด็กวัยเรียน (ดูตารางที่ 6) แสดงว่า สื่อเทปเสียงมีคุณภาพสำหรับการเผยแพร่สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ สำหรับเด็กวัยเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้

สรุปและวิจารณ์ผล

ผลการศึกษา การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์และสื่อเทปเสียงโดยใช้หมอลำและเพลงลูกทุ่ง ในการเผยแพร่

สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ ถ้าพิจารณาผลการทดลองของสื่อแต่ละประเภท พบว่า สื่อทั้งสองประเภทสามารถเพิ่มการรับรู้และการตั้งใจใฝ่พฤติกรรม เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ ของเด็กวัยเรียนได้เป็นอย่างดี จากการประเมินคุณภาพของสื่อ แสดงให้เห็นว่านักเรียนชอบสื่อวีดิทัศน์และสื่อเทปเสียงมาก แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อนำผลการใช้สื่อทั้งสองประเภทมาเปรียบเทียบกัน พบว่า ผลต่อการรับรู้และการตั้งใจใฝ่พฤติกรรมของนักเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อ 5 และ 6 และไม่สอดคล้องกับการรับรู้ที่ว่า การรับรู้ที่ได้ชมทั้งภาพและได้ยินทั้งเสียงน่าจะรับรู้ได้ดีกว่า (รับรู้ได้ประมาณ ร้อยละ 70) การรับรู้จากการได้ยินเสียงเพียงอย่างเดียว (รับรู้ได้ประมาณ ร้อยละ 13) (พรรณี, 2543) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากข้อมูลทั่วไปของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม (ดูตารางที่ 7) แสดงให้เห็นว่านักเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2 มีความเข้าใจในหมอลำและเพลงลูกทุ่งมากกว่า กลุ่มทดลองที่ 1 ฉะนั้นกลุ่มทดลองที่ 2 จึงมีความเข้าใจหมอลำและเพลงลูกทุ่งจากการฟังเสียงเพลงอย่างเดียว โดยไม่มีภาพก็สามารถเพิ่มการรับรู้ได้เช่นเดียวกับการชมวีดิทัศน์ ซึ่งกลุ่มทดลองที่ชมวีดิทัศน์ มีความเข้าใจในหมอลำและเพลงลูกทุ่งน้อยกว่า

นอกจากนี้ ในการผลิตวีดิทัศน์ มีข้อจำกัดเรื่องคุณภาพของภาพ กล่าวคือ บางภาพเป็นการตัดต่อจากสำเนาเทปวีดิทัศน์ ซึ่งไม่สามารถถ่ายทำใหม่เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องงบประมาณทำให้คุณภาพของสี แสง ภายหลังจากตัดต่อมีคุณภาพลดลง อีกทั้งในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ถึงแม้จะเลือกโรงเรียนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น ขนาด โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด จำนวนครู แต่ไม่สามารถควบคุมสถานที่ในการชมวีดิทัศน์ของกลุ่มทดลองที่ 1 ของทั้ง 3 โรงเรียนให้เหมือนกันได้ กล่าวคือบางแห่งจัดให้นักเรียนชมวีดิทัศน์ในห้องปฏิบัติการภาษา บางแห่งจัดให้นักเรียนชมวีดิทัศน์ในห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ บรรยากาศของห้องเรียนที่แตกต่างกันจึงมีผลกระทบต่อสมาธิในการชมวีดิทัศน์ ซึ่งมีผลต่อการทดลองได้ นอกจากนี้ในการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีปัญหา

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 บางคนอ่านหนังสือไม่ออก ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยนักวิจัยจะต้องเสียเวลาอ่านให้ฟังทีละข้อ ซึ่งอาจมีผลต่อการประเมินผลได้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1) สื่อพื้นบ้านประเภทหมอลำและเพลงลูกทุ่งที่จัดทำเป็นสื่อวีดิทัศน์ และสื่อเทปเสียง เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ สามารถเพิ่มการรับรู้และการตั้งใจใฝ่พฤติกรรมของเด็กวัยเรียนได้ ดังนั้น ควรนำไปขยายผลให้กลุ่มเด็กวัยเรียนทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ส่วนสื่อเทปเสียง ควรเปิดผ่านเสียงตามสายของโรงเรียน หอกระจายข่าวของหมู่บ้าน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการรับรู้และการตั้งใจใฝ่พฤติกรรมซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดสุขนิสัยที่ดีต่อไป

2) ควรให้เด็กวัยเรียนได้ชมวีดิทัศน์หรือฟังเทปเพลงสื่อพื้นบ้านเผยแพร่สุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ หลาย ๆ ครั้ง โดยเฉพาะเทปเพลงสามารถเปิดให้ฟังซ้ำ ๆ บ่อย ๆ ได้ โดยการเปิดตอนเช้าก่อนเข้าห้องเรียน ตอนกลางวัน หรือตอนเย็นหลังเลิกเรียน จะทำให้เด็กสามารถจดจำได้จนขึ้นใจและนำไปสู่สุขปฏิบัติได้

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยการสนับสนุนทุนวิจัย ประเภททุนอุดหนุนทั่วไป จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น และได้รับความร่วมมืออย่างดีจากสำนักงานการประถมศึกษา (สพจ.) จังหวัดอุบลราชธานี สพจ.ขอนแก่น และ สพจ. นครราชสีมา ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจเครื่องมือ ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. กองพัฒนาการศึกษาออกโรงเรียน. กรมการศึกษาออกโรงเรียน. 2535. รายงานการสำรวจสภาพการใช้สื่อพื้นบ้าน และสื่อบันเทิง. กรมการศึกษาออกโรงเรียน.
กระทรวงสาธารณสุข. กองสุขศึกษา. 2541. คู่มือประชาชน การสร้างเสริมพฤติกรรมสุขภาพ

ที่จำเป็นสำหรับชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ขวัญชัย หมั่นคำ. 2542. การใช้สื่อหมอลำเพื่อการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในงานสาธารณสุข. วารสารสาธารณสุขมูลฐาน ภาคอีสาน. 14, 6 (ส.ค.-ก.ย.): 42-47.

จินดาดี พุ่มศิริ และคณะ. 2532. โครงการเผยแพร่สุขศึกษาโดยใช้เทปวีดิโอแทนสื่อบุคคล รายงานการศึกษาการผลิตสื่อเพื่อการพัฒนาเอกสารการวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (เอกสารอัดสำเนา)

ธีรวัฒน์ วลัยเสถียร และคณะ. 2538. สื่อที่เหมาะสมในการได้รับข้อมูลข่าวสารทางสาธารณสุขของชุมชนแออัดในเขตเมืองจังหวัดนครราชสีมา. วารสารโรคติดต่อ. 19 ล 3 (ก.ค.-ก.ย., 2538): 158.

พรณี บุญชรหัตถกิจ. 2543. สื่อสาธารณสุข. ขอนแก่น: ภาควิชาสุขศึกษา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

พิลาศ เกื้อมี. 2535. การเรียนการสอนวิชาทักษะโดยใช้วีดิทัศน์เป็นสื่อการสอน. ใน รายงานการวิจัยการวิเคราะห์การผลิตการกระจายความต้องการสื่อสุขศึกษาและประชาสัมพันธ์ AIDS ในประเทศ ปีงบประมาณ 2535. นนทบุรี: กองสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.

สนั่น สนธิสัมพันธ์. 2540. การพัฒนารูปแบบการผลิตสื่อพื้นบ้านหมอลำและเพลงลูกทุ่งเพื่อการเผยแพร่ความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพจังหวัดเขต 6. ขอนแก่น: ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 6 ขอนแก่น.

สมิตร สุดรา และคณะ. 2543. รายงานการทบทวนองค์ความรู้ การวิเคราะห์สภาวะสุขภาพและแนวโน้มของประชากรวัยเรียน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ ระหว่างก่อนทดลอง และหลังทดลอง ของกลุ่มทดลองแต่ละกลุ่ม (n=153)

กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	SD	Mean Difference	95 % CI		t-value	p-value
				lower	upper		
กลุ่มทดลองที่ 1							
ก่อนทดลอง	51.84	7.80	9.80	-10.88	8.72	17.94	0.001*
หลังทดลอง	61.64	5.77					
กลุ่มทดลองที่ 2							
ก่อนทดลอง	51.19	7.65	10.03	-11.13	8.94	18.09	0.001*
หลังทดลอง	61.22	5.61					

(* p<0.05)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของการตั้งใจใฝ่พฤติกรรมเรื่องสุขบัญญัติ 10 ประการ ระหว่างก่อนทดลองและหลังทดลอง ของกลุ่มทดลองแต่ละกลุ่ม (n=153)

กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	SD	Mean Difference	95 % CI		t-value	p-value
				lower	upper		
กลุ่มทดลองที่ 1							
ก่อนทดลอง	238.97	29.65	12.23	-16.00	8.45	6.404	0.001*
หลังทดลอง	251.20	22.75					
กลุ่มทดลองที่ 2							
ก่อนทดลอง	241.28	31.34	14.28	-17.84	10.71	7.92	0.001*
หลังทดลอง	255.56	25.32					

(* p<0.05)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และ กลุ่มทดลองที่ 2 ทั้งก่อนทดลองและหลังทดลอง (n=153)

กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	SD	Mean Difference	95 % CI		t-value	p-value
				lower	upper		
ก่อนทดลอง							
กลุ่มทดลองที่ 1	51.84	7.80	0.65	-1.08	2.39	0.74	0.46
กลุ่มทดลองที่ 2	51.19	7.65					
หลังทดลอง							
กลุ่มทดลองที่ 1	61.64	5.77	0.41	-0.86	1.69	0.6	0.52
กลุ่มทดลองที่ 2	61.22	5.61					

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของการตั้งใจไม่พฤติกรรม เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 ทั้งก่อนทดลอง และหลังทดลอง (n=153)

กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	SD	Mean Difference	95 % CI		t-value	p-value
				lower	upper		
ก่อนทดลอง							
กลุ่มทดลองที่ 1	238.97	29.65	2.31	-9.17	4.55	0.66	0.51
กลุ่มทดลองที่ 2	241.28	31.34					
หลังทดลอง							
กลุ่มทดลองที่ 1	251.20	22.75	4.36	-9.77	1.06	1.58	0.11
กลุ่มทดลองที่ 2	255.56	25.31					

ตารางที่ 5 ร้อยละของความคิดเห็นของนักเรียนในการประเมินผลการชมสื่อวีดิทัศน์เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ (n=153)

หัวข้อประเมิน	ความเหมาะสม			
	ดีมาก ร้อยละ	ดี ร้อยละ	พอใช้ ร้อยละ	ไม่ดี ร้อยละ
1. ความคมชัดของภาพ	66.7	26.8	6.5	-
2. สีสีนของภาพ	56.9	37.3	5.9	-
3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาพและเพลงประกอบ	78.4	17.6	3.9	-
4. การสื่อความหมายของภาพ	64.7	30.7	4.6	-
5. การซ้อนของตัวอักษรและภาพ	45.1	39.9	15.0	-
6. การลำดับเนื้อเรื่อง	56.9	36.6	6.5	-
7. เนื้อร้องของเพลงลูกทุ่ง	71.2	22.9	5.9	-
8. เนื้อร้องของเพลงหมอลำ	66.7	26.1	7.2	-
9. ทำนองดนตรีเพลงลูกทุ่ง	61.4	27.5	11.1	-
10. ทำนองดนตรีเพลงหมอลำ	66.0	27.5	6.5	-
11. การเข้าใจความสนใจของเพลงประกอบ	60.8	30.1	9.2	-
12. ระยะเวลาในการฉาย	47.1	38.6	14.4	-
13. ภายหลังจากชมวีดิทัศน์แล้ว นักเรียนรับรู้เกี่ยวกับสุขบัญญัติ 10 ประการเพิ่มขึ้น	69.9	25.5	4.6	-
14. ภายหลังจากชมวีดิทัศน์แล้ว นักเรียนมีความตั้งใจจะทำพฤติกรรมเกี่ยวกับสุขบัญญัติเพิ่มขึ้น	66.7	30.1	3.3	-
15. วีดิทัศน์ชุดนี้เหมาะสำหรับการเผยแพร่สำหรับเด็กวัยเรียน	77.8	17.6	4.6	-

ตารางที่ 6 ร้อยละของความคิดเห็นของนักเรียนในการประเมินผลการชมสื่อเทปเพลง เรื่องสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ (n=153)

หัวข้อประเมิน	ความเหมาะสม			
	ดีมาก ร้อยละ	ดี ร้อยละ	พอใช้ ร้อยละ	ไม่ดี ร้อยละ
1. เนื้อร้องของเพลงลูกทุ่ง	71.1	28.1	0.7	-
2. เนื้อร้องของเพลงหมอลำ	62.1	35.3	2.6	-
3. ทำนองดนตรีเพลงลูกทุ่ง	62.7	35.3	2.0	-
4. ทำนองดนตรีเพลงหมอลำ	64.7	33.3	2.0	-
5. การเร้าความสนใจของเพลง	58.8	34.0	7.2	-
6. ระยะเวลาในการฟัง	42.5	43.1	14.4	-
7. ภายหลังจากฟังเทปเพลงแล้ว นักเรียนรับรู้เกี่ยวกับสุขบัญญัติ 10 ประการเพิ่มขึ้น	71.2	24.2	4.6	-
8. ภายหลังจากฟังเทปเพลงแล้ว นักเรียนมีความตั้งใจจะทำพฤติกรรมเกี่ยวกับสุขบัญญัติเพิ่มขึ้น	56.2	41.2	2.6	-
9. เทปเพลงชุดนี้เหมาะสำหรับการเผยแพร่สำหรับเด็กวัยเรียน	83.0	15.7	1.3	-

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของนักเรียน จำแนกตามความเข้าใจเนื้อหาเพลงลูกทุ่งและหมอลำความเข้าใจเนื้อหาของเพลง

ความเข้าใจเนื้อหาของเพลง		กลุ่มทดลองที่ 1		กลุ่มทดลองที่ 2	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพลงลูกทุ่ง	เข้าใจทั้งหมด	26	17.00	37	24.18
	เข้าใจเป็นส่วนใหญ่	57	37.25	65	42.49
	เข้าใจส่วนน้อย	70	45.75	51	33.33
	ไม่เข้าใจ	0	00.00	0	0.00
รวม		153	100.00	153	100.00
เพลงหมอลำ	เข้าใจทั้งหมด	18	11.76	21	13.21
	เข้าใจเป็นส่วนใหญ่	54	35.29	74	48.37
	เข้าใจส่วนน้อย	80	52.29	58	37.90
	ไม่เข้าใจ	1	0.65	0	0.00
รวม		153	100.00	153	100.00